

A C O R D

ÎN DOMENIUL SECURITĂȚII SOCIALE

ÎNTRE

REPUBLICA MOLDOVA

ȘI

REPUBLICA PORTUGHEZĂ

2/3

Republica Moldova și Republica Portugheză, denumite în continuare „State contractante”;

Dorind să dezvolte relațiile dintre cele două state în domeniul securității sociale;

Conștințind principiile egalității de tratament și determinării legislației aplicabile în vederea garantării cetățenilor drepturilor dobândite și a drepturilor în curs de dobândire;

Au convenit asupra următoarelor:

PARTEA I

Dispoziții generale

Articolul 1

Definiții

1. În scopul aplicării prezentului Acord:

a) „Teritoriu” desemnează:

- i) Pentru Republica Moldova, teritoriu în limitele hotarelor existente în care se aplică legislația sa;
- ii) Pentru Republica Portugheză, teritoriul de pe continentul european și Arhipelagul Azore și Madera;

b) „Cetățean” desemnează persoana considerată ca atare în conformitate cu legislația Statelor contractante;

c) „Refugiat” are semnificația care i se atribuie în Articolul 1 al Convenției privind statutul refugiaților, semnată la Geneva, la 28 iulie 1951 și în Articolul 1, alineatul 2 al Protocolului adițional privind statutul refugiaților, semnat la New York la 31 ianuarie 1967;

d) „Apatrid” are semnificația care i se atribuie în Articolul 1 al Convenției referitoare la statutul apatrizilor, semnată la New York, la 28 septembrie 1954;

e) „Lucrător” desemnează un lucrător, asupra căruia se extind schemele de securitate socială prevăzute la Articolul 4 al prezentului Acord;

f) „Membru de familie” desemnează orice persoană definită sau recunoscută ca membru al gospodăriei de legislația în conformitate cu care sunt acordate prestațiile;

- i) Totuși, dacă legislația dată consideră membru de familie doar persoana care locuiește în gospodăria lucrătorului, în scopul

K B

aplicării prezentului Acord, această condiție este considerată a fi îndeplinită, dacă acea persoană locuiește în mare parte din contul lucrătorului.

- g) „Urmaș” desemnează orice persoană definită ca atare de legislația conform căreia sunt acordate prestațiile;
- h) „Domiciliu” desemnează locul de ședere obișnuită a persoanei;
- i) „Reședință” desemnează locul de ședere temporară;
- j) „Legislație” desemnează legile și actele normative în vigoare privind domeniile sau sistemele prevăzute la Articolul 4 al prezentului Acord;
- l) „Autoritate competentă” desemnează, pentru fiecare Stat contractant, membrul sau membrii guvernului responsabili pentru domeniile prevăzute la Articolul 4 al prezentului Acord, pe întreg teritoriu al Statului în cauză sau pe o parte din acesta;
- m) „Instituție competentă” desemnează:
 - i) Instituția în care persoana interesată este asigurată la momentul solicitării prestațiilor; sau
 - ii) Instituția din partea căreia persoana interesată este sau ar fi îndreptățită la prestații, dacă are domiciliul pe teritoriul Statului contractant unde este situată instituția; sau
 - iii) Instituția desemnată de autoritatea competentă a Statului contractant corespunzător;
- n) „Instituția de la locul de domiciliu” desemnează instituția competentă pentru acordarea prestațiilor la locul de domiciliu al persoanei interesate în conformitate cu legislația aplicabilă sau, în cazul în care nu există o astfel de instituție, instituția desemnată de autoritatea competentă a Statului contractant corespunzător;
- o) „Instituția de la locul de reședință” desemnează instituția competentă pentru acordarea prestațiilor, la locul de reședință a persoanei interesate în conformitate cu legislația aplicabilă sau, în cazul în care nu există o astfel de instituție, instituția desemnată de autoritatea competentă a Statului contractant corespunzător;
- p) „Statul competent” desemnează Statul contractant în care se află instituția competentă;
- q) „Perioade de asigurare” desemnează perioadele contributive sau perioadele de angajare sau activitate independentă, definite sau recunoscute ca perioade de asigurare de legislația în conformitate cu care ele au fost realizate, precum și perioadele asimilate, în măsura în

care sunt considerate de această legislație echivalente perioadelor de asigurare;

- r) „Prestații” și „pensii” desemnează orice prestație, inclusiv toate elementele ce reies din aceasta, precum și majorările, reevaluările prestațiilor sau prestații suplimentare și plăți forfetare achitate care le substituie;
 - s) „Ajutor de deces” desemnează orice prestație sau plată unică în caz de deces al lucrătorului, cu excepția sumelor forfetare prevăzute la litera r).
2. Ceilalți termeni și expresii utilizate în prezentul Acord au semnificația atribuită lor de legislația aplicabilă.

Articolul 2

Domeniul personal de aplicare

Prezentul Acord se va aplica lucrătorilor care sunt sau au fost supuși legislației prevăzute la articolul 4 și care sunt cetățeni ai unui Stat contractant, apatrizilor sau refugiaților domiciliați pe teritoriul unui Stat contractant, precum și membrilor familiilor lor și urmașilor lor.

Articolul 3

Egalitatea de tratament

Dacă prezentul Acord nu prevede altfel, lucrătorii menționați în Articolul 2 precum și membrii familiilor lor și urmașii lor, care au domiciliul pe teritoriul unui Stat contractant, vor beneficia de prestații și vor avea obligații prevăzute de legislația respectivă în aceleași condiții ca și cetățenii acestui Stat.

Articolul 4

Domeniul material de aplicare

1. Prezentul Acord se aplică:

a) Pentru Republica Moldova, legislației de asigurări sociale privind:

- i) indemnizații pentru incapacitate temporară de muncă și de maternitate;
- ii) pensii pentru limită de vîrstă;
- iii) pensii de invaliditate cauzată de boli obișnuite;
- iv) pensii și indemnizații de invaliditate cauzată de accidente de muncă sau boli profesionale;
- v) pensii de urmaș;

-
- vi) ajutorul de șomaj;
 - vii) indemnizația la nașterea și îngrijirea copilului pînă la vîrsta de 3 ani;
 - viii) ajutorul de deces.

b) Pentru Portugalia:

- i) Sistemului de securitate socială, legislației referitoare la schemele de securitate socială aplicabile majorității angajaților și lucrătorilor independenți, cît și schemelor de afiliere benevolă ale sistemului de asigurări referitoare la prestațiile acordate în caz de boală, maternitate, paternitate, adopție, boală profesională, șomaj, invaliditate, bătrînețe și deces;
- ii) Legislației referitoare la schema de compensare a prejudiciilor cauzate de accidente de muncă.

2. Prezentul Acord se va aplica, de asemenea, legislației care modifică schemele legale indicate în alineatul 1.

3. Prezentul Acord nu se aplică:

- a) Asistenței sociale;
- b) Schemelor speciale pentru funcționarii publici și persoanelor tratate ca atare, dacă Articolul 9 alineatul 7 nu prevede altfel.

Articolul 5

Admiterea la asigurarea benevolă

1. Pentru admiterea la asigurarea benevolă, în conformitate cu legislația unui Stat contractant, perioadele de asigurare realizate conform legislației celuilalt Stat contractant, sunt luate în considerare, dacă este necesar, în măsură în care acestea nu se suprapun.

2. Prevederile alineatului 1 se aplică doar persoanei care nu poate beneficia de asigurarea obligatorie în conformitate cu legislația pe care o aplică fiecare Stat contractant.

Articolul 6

Renunțarea la clauzele de domiciliu

1. Prestațiile în bani în caz de boală, maternitate, paternitate și adopție, invaliditate, bătrînețe sau deces, accidente de muncă sau boli profesionale și ajutorul de deces, dobîndite în conformitate cu legislația unui Stat contractant,

vor fi achitate direct persoanei interesate, chiar dacă aceasta domiciliază pe teritoriul celuilalt Stat.

2. Prestațiile menționate în alineatul 1 nu vor fi micșorate, suspendate sau sistate pe motiv că persoana interesată are domiciliul pe teritoriul celuilalt Stat.

3. Prestațiile prevăzute de legislația unui Stat contractant vor fi achitate cetățenilor celuilalt Stat contractant care domiciliază pe teritoriul unui stat terț în aceleași condiții ca și cum ar fi cetățenii primului Stat contractant care domiciliază pe teritoriul statului terț.

Articolul 7

Evitarea cumulului de prestații

1. Prezentul Acord nu poate să confere sau să mențină, în conformitate cu legislația Statelor contractante, dreptul de a beneficia de mai multe prestații care să acopere același risc, acordate pentru aceeași perioadă de asigurare obligatorie.

2. Alineatul 1 nu se aplică prestațiilor acordate în conformitate cu dispozițiile Articolelor 15 și 16 ale prezentului Acord.

3. Dispozițiile legislației celor două State contractante care reglementează micșorarea, suspendarea sau sistarea prestațiilor în cazurile de suprapunere cu alte prestații de securitate socială sau alte venituri, inclusiv acela rezultat din activitatea profesională, pot fi invocate beneficiarului chiar și în cazul prestațiilor obținute în conformitate cu legislația celuilalt Stat contractant sau al venitului obținut pe teritoriul acestui din urmă Stat.

4. Dacă din prevederile alineatului 3 rezultă o micșorare, suspendare sau sistare simultană a prestațiilor conform legislației Statelor contractante, atunci micșorarea, suspendarea sau sistarea fiecărei prestații nu poate depăși o jumătate din suma corespunzătoare cu cea care ar trebui să fie micșorată, suspendată sau sistată.

PARTEA a II-a

Legislația aplicabilă

Articolul 8

Reguli generale

Dacă Articolele 9 și 10 nu prevăd altfel, persoanele cuprinse de prezentul Acord, vor fi supuse exclusiv legislației Statului contractant pe teritoriul căruia își desfășoară activitatea, chiar dacă domiciliază pe teritoriul celuilalt Stat sau dacă angajatorul lor are domiciliul sau oficiul întreprinderii în care activează este înregistrat în acest din urmă Stat.

Articolul 9
Reguli speciale

1. Un lucrător care este angajat pe teritoriul unui Stat contractant de către o întreprindere la care el în mod normal este atașat și care este detașat de această întreprindere pe teritoriul celuilalt Stat contractant pentru a exercita o anumită activitate pentru această întreprindere, va fi supus în continuare legislației primului Stat contractant, cu condiția ca durata previzibilă a acestei activități să nu depășească 24 luni, perioadă care, în mod excepțional, poate fi extinsă pentru o perioadă egală cu acordul prealabil al autorității competente a celuilalt Stat contractant, și ca persoana să nu fie detașată în locul altei persoane, a cărei perioadă de detașare este finisată.
2. Prevederile alineatului 1 se vor aplica de asemenea lucrătorilor care își desfășoară activitatea în mod obișnuit în calitate de lucrători independenți pe teritoriul unui Stat contractant și care desfășoară aceeași activitate pe teritoriul celuilalt Stat pe o perioadă egală de timp.
3. Personalul unei companii aeriene care își desfășoară activitatea pe teritoriul celor două State va fi supus legislației Statului contractant pe teritoriul căruia își are oficiul înregistrat al companiei.
4. Echipajul navei aeriene care zboară sub pavilionul unui Stat contractant este supusă legislației acestui Stat. Totuși, dacă nava zboară sub pavilionul unui Stat terț, acești angajați vor fi supuși legislației Statului contractant pe al cărui teritoriu își are oficiul înregistrat al companiei.
5. Lucrătorii angajați pentru prestarea serviciilor de încărcare, descărcare, realizarea lucrărilor de reparare sau efectuarea serviciului de pază la un port vor fi supuși legislației Statului contractant pe teritoriul căruia este situat portul.
6. Dacă acordurile de cooperare corespunzătoare nu prevăd altfel, persoanele detașate de către un Stat contractant pe teritoriul celuilalt Stat în misiuni oficiale de cooperare sunt supuse în continuare legislației Statului trimițător.
7. Funcționarii publici și persoanele care își desfășoară activitatea în întreprinderi publice, autorități locale sau alte instituții publice a unui Stat contractant, trimiși pe teritoriul celuilalt Stat contractant pentru a-și desfășura activitatea, precum și membrii familiilor lor sunt supuși în continuare legislației Statului contractant în care sunt angajați, după caz.

Articolul 10

Dispoziții speciale aplicabile personalului misiunilor diplomatice și oficiilor consulare

1. Dacă alineatele 2, 3 și 4 nu prevăd altfel, pentru membrii misiunilor diplomatice sau oficiilor consulare și membrii familiilor lor se vor aplica dispozițiile relevante ale Convenției de la Viena din 18 aprilie 1961 cu privire la relațiile diplomatice și ale Convenției de la Viena din 24 aprilie 1963 cu privire la relațiile consulare.
2. Personalul tehnic și administrativ, precum și personalul auxiliar al misiunilor diplomatice și oficiilor consulare, care sunt angajați în calitate de funcționari publici în Statul acreditant, sunt supuși în continuare legislației acestui Stat.
3. Membrii personalului de serviciu al misiunilor diplomatice și oficiilor consulare ale Statelor contractante angajați pe plan local, precum și personalul de serviciu aflat în serviciul particular al membrilor acestor misiuni sau oficii pot opta să fie supuși legislației Statului în care sunt angajați sau legislației celui alt Stat contractant, cu condiția ca aceștia să fie cetățenii primului Stat.
4. Opțiunea poate fi exercitată în termen de 3 luni de la data intrării în vigoare a prezentului Acord sau, după caz, de la data angajării pe teritoriul Statului contractant în care este desfășurată această activitate.

Articolul 11

Excepții

Autoritățile competente ale celor două State contractant sau organele desemnate de acestea pot conveni excepții de la dispozițiile Articolelor 8, 9 și 10, în interesul unor lucrători sau unor categorii de lucrători, la cererea lor sau a angajatorilor lor.

PARTEA a III-a

Dispoziții speciale referitoare la diferitele categorii de prestații

CAPITOLUL I

Boală și maternitate, paternitate și adopție

Secțiunea I

Reguli generale

Articolul 12

Totalizarea perioadelor de asigurare

În cazul în care un lucrător a fost supus succesiv sau alternativ legislației celor două State contractante, perioadele de asigurare realizate conform legislației fiecărui Stat contractant vor fi luate în considerare, dacă este necesar, de către celălalt Stat, pentru dobândirea, menținerea sau redobândirea dreptului la prestații prevăzute în acest capitol ca și cum ar fi perioade realizate conform legislației sale, în măsura în care acestea nu se suprapun.

Secțiunea II

Prestații în bani

Articolul 13

Domiciliul într-un Stat contractant, altul decât cel competent

Un lucrător care are domiciliul pe teritoriul Statului contractant, altul decât cel competent, și care corespunde condițiilor stabilite de legislația Statului competent, luând în considerație, dacă este necesar, prevederile Articolului 12, va beneficia de prestații acordate de către Statul competent în Statul în care are domiciliul.

Articolul 14

Cumulul dreptului la prestații în bani

În cazul în care un angajat este îndreptățit la prestații în bani în caz de boală sau maternitate, paternitate și adopție, conform legislației Statelor contractante, la aplicarea prezentului capitol, se aplică legislația Statului contractant în care a survenit cazul respectiv.

CAPITOLUL II

Invaliditate, bătrânețe și deces

Secțiunea I

Pensii de invaliditate, bătrânețe și de urmaș

Articolul 15

Totalizarea perioadelor de asigurare

1. În cazul în care un lucrător a fost supus succesiv sau alternativ legislației celor două State contractante, perioadele de asigurare realizate conform legislației fiecărui Stat contractant vor fi luate în considerare, dacă este necesar, de către celălalt Stat, pentru dobândirea, menținerea sau redobândirea dreptului la prestații prevăzute în acest capitol ca și cum ar fi perioade realizate conform legislației sale, în măsura în care acestea nu se suprapun.
2. Dacă legislația unui Stat contractant condiționează acordarea anumitor prestații de realizarea anumitor perioade de asigurare realizate într-o activitate supusă unui regim special de asigurări sociale, perioadele realizate pe teritoriul celuilalt Stat contractant vor fi luate în considerare doar dacă au fost realizate în baza unui regim corespunzător sau, în lipsa acestuia, în aceeași activitate.
3. În cazul în care, fiind luate în considerație perioadele realizate conform alineatului 2, persoana interesată nu satisface condițiile necesare pentru a beneficia de aceste prestații, acele perioade vor fi luate în considerare pentru acordarea prestațiilor conform regimului general.
4. În scopurile alineatului 1, vor fi luate în considerare perioadele de asigurare realizate conform legislației unui Stat contractant, altul decât cel menționat în Articolul 4, cu condiția că acestea au fost considerate perioade de asigurare în conformitate cu una dintre legislațiile prevăzute de prezentul Acord.
5. În cazul în care, la luarea în considerare a perioadelor de asigurare totalizate, realizate conform legislației Statelor contractante, în modul stabilit de prezentul Articol, nu este dobândit dreptul la prestație, vor fi luate în calcul perioadele de asigurare realizate conform legislației Statului terț, cu care ambele State contractante au semnat un acord în domeniul securității sociale care prevede totalizarea perioadelor.

Articolul 16

Calcularea și acordarea prestațiilor

1. Instituția competentă a fiecărui Stat contractant determină, conform legislației pe care o aplică, dacă persoana interesată întrunește condițiile pentru a beneficia de dreptul la prestații, ținând cont, dacă este cazul, de dispozițiile Articolului 15.
2. Dacă persoana interesată întrunește condițiile menționate în alineatul 1, instituția competentă calculează quantumul prestației exclusiv și nemijlocit în baza perioadelor de asigurare realizate conform legislației pe care o aplică.
3. Dacă perioada totală de asigurare realizată conform legislației unui Stat contractant este mai mică de un an și dacă, ținând cont numai de această perioadă, nici un drept nu este obținut în baza acestei legislații, instituția competentă a acestui Stat contractant nu este obligată să acorde prestații pentru perioada menționată.
4. Dacă alineatul 3 nu prevede altfel, perioadele de asigurare menționate sunt luate în considerare de instituția celuilalt Stat contractant, ca și cum aceste perioade ar fi fost realizate conform legislației pe care o aplică.
5. Dacă quantumul total al prestațiilor care urmează a fi plătit de către instituțiile competente ale Statelor contractante este mai mic de suma minimă stabilită de legislația Statului contractant pe teritoriul căruia persoana interesată are domiciliul, această persoană este îndreptățită de către instituția competentă a acestui Stat la compensarea diferenței pînă la acea sumă minimă, pentru perioada în care persoana domiciliază pe acest teritoriu.

Secțiunea II

Ajutor de deces

Articolul 17

Totalizarea perioadelor de asigurare și acordarea ajutorului de deces

1. În cazul în care o persoană decedată a fost supusă succesiv sau alternativ legislației Statelor contractante, perioadele de asigurare realizate conform legislației unui Stat contractant sunt luate în considerare de către celălalt Stat contractant, dacă este necesar, pentru dobîndirea, menținerea sau redobîndirea dreptului la ajutorul de deces, ca și cum ar fi perioade realizate în baza legislației sale, în măsura în care acestea nu se suprapun.
2. În cazul în care legislația unui Stat contractant condiționează acordarea ajutorului de deces de survenirea decesului pe teritoriul său, această condiție este considerată a fi îndeplinită dacă decesul a survenit pe

teritoriul celui alt Stat contractant sau pe teritoriul Statului terț cu care ambele State contractante au semnat acordul în domeniul securității sociale, conform dispozițiilor mai favorabile ale legislației aplicabile.

CAPITOL III

Șomaj

Articolul 18

Totalizarea perioadelor de asigurare și acordarea prestațiilor

1. Un lucrător care se mută de pe teritoriul unui Stat contractant pe teritoriul celui alt Stat contractant, pe durata șederii pe teritoriul celui din urmă Stat și după ce a desfășurat o anumită activitate în acel Stat, este îndreptățit la prestația de șomaj în conformitate cu legislația acestui Stat contractant, la întrunirea condițiilor necesare, ținând cont, dacă este necesar, de perioadele de asigurare realizate conform legislației primului Stat contractant, în măsura în care nu se suprapun.
2. Instituția competentă a Statului contractant care acordă prestații de șomaj în conformitate cu alineatul 1, ia în considerare numai salariul relevant conform legislației pe care o aplică, realizat de persoana interesată pe parcursul ultimei sale angajări pe teritoriul acestui Stat.

CAPITOL IV

Accidente de muncă și boli profesionale

Articolul 19

Domiciliul în Statul, altul decât cel competent

Prevederile Articolului 13 se aplică și lucrătorului care este victima unui accident de muncă sau a unei boli profesionale și care are domiciliul pe teritoriul Statului contractant, altul decât cel competent.

Articolul 20

Tratamentul egal al cazurilor produse pe teritoriul Statului, altul decât cel competent

1. În cazul când, pentru a evalua gradul de incapacitate în caz de accidente de muncă sau boli profesionale, legislația unui Stat contractant ia în considerare accidentele de muncă și bolile profesionale survenite anterior, accidentele de muncă și bolile profesionale survenite în conformitate cu legislația celui alt Stat contractant vor fi luate în

considerare ca și cum s-ar fi produs în conformitate cu legislația primului Stat contractant.

2. În cazul în care legislația unui Stat contractant condiționează acordarea prestațiilor în caz de boală profesională de o primă diagnosticare a bolii respective pe teritoriul acestui Stat contractant, această condiție se consideră a fi îndeplinită dacă prima diagnosticare a bolii a fost realizată pe teritoriul celuilalt Stat contractant.
3. În situația în care legislația unui Stat contractant condiționează acordarea prestațiilor în caz de boală profesională de exercitarea pe o perioadă de timp determinată a unei activități susceptibile a fi cauza bolii, sunt luate în considerare și perioadele în care a fost desfășurată o astfel de activitate pe teritoriul celuilalt Stat contractant.

Articolul 21

Prestații în bani în caz de boală profesională în cazul când persoana interesată a fost expusă aceleiași risc în ambele State contractante

În cazul în care lucrătorul a contractat o boală profesională a desfășurat o activitate susceptibilă a fi cauza acestei boli pe teritoriul ambelor State contractante, conform legislațiilor respective, prestațiile vor fi acordate numai în condițiile legislației Statului contractant în care a fost realizată activitatea pentru ultima dată, cu respectarea condițiilor acestei legislații, luând în considerare, dacă este necesar, dispozițiile Articolul 20 al prezentului Acord.

Articolul 22

Agravarea unei boli profesionale

În caz de agravare a unei boli profesionale pentru care au fost acordate prestații în conformitate cu legislația unui Stat contractant lucrătorului care domiciliază pe teritoriul celuilalt Stat contractant, se aplică următoarele prevederi:

- a) în cazul în care lucrătorul nu a desfășurat pe teritoriul Statului contractant în care domiciliază o activitate susceptibilă să provoace sau să agraveze boala în cauză, instituția competentă a primului Stat contractant va suporta cheltuielile în corespundere cu agravarea bolii, conform legislației pe care o aplică;
- b) în cazul în care lucrătorul a desfășurat pe teritoriul Statului contractant în care domiciliază o activitate susceptibilă să provoace sau să agraveze boala în cauză, instituția competentă a primului Stat contractant va suporta cheltuielile prestațiilor asumate anterior, iar instituția competentă a celui din urmă Stat contractant va suporta cheltuielile în corespundere cu agravarea bolii.

PARTEA a IV-a

Dispoziții diverse

Articolul 23

Cooperarea între autoritățile și instituțiile competente

1. Autoritățile competente ale celor două State contractante:
 - a) vor conveni aranjamentele administrative necesare pentru implementarea prezentului Acord;
 - b) se vor informa reciproc asupra măsurilor întreprinse în scopul implementării prezentului Acord;
 - c) se vor informa reciproc asupra modificărilor introduse în legislația respectivă susceptibilă să afecteze implementarea prezentului Acord;
 - d) vor desemna organele de legătură respective și vor stabili sarcinile lor.
2. În scopul aplicării prezentului Acord, autoritățile competente și instituțiile competente ale Statelor contractante își vor acorda reciproc asistență tehnică și administrativă necesară.
3. În scopul acordării prestațiilor datorate numai de un Stat contractant cetățenilor unui Stat terț în conformitate cu alte instrumente internaționale care obligă acest Stat, celălalt Stat contractant de asemenea va acorda asistență tehnică și administrativă, prin furnizarea informației necesare referitoare la aderarea la sistem și la datele privind asigurarea persoanelor interesate care sunt sau au fost supuse legislației sale, în conformitate cu dispozițiile care urmează a fi stabilite în aranjamentul administrativ menționat în alineatul, 1 litera a).
4. În scopul aplicării prezentului Acord, autoritățile sau instituțiile competente ale Statelor contractante pot comunica direct între ele, cât și cu persoanele interesate sau reprezentanții acestora.
5. În scopul aplicării prezentului Acord, autoritățile competente sau instituțiile competente ale Statelor contractante vor comunica între ele în limba engleză.

Articolul 24

Protecția datelor personale

1. Comunicarea datelor personale între autoritățile sau instituțiile competente ale Statelor contractante, în conformitate cu dispozițiile prezentului Acord sau aranjamentelor administrative menționate în Articolul 23, alineatul 1, litera a), va fi supusă legislației cu privire la protecția datelor a Statului contractant care le transmite.

-
2. Comunicarea, păstrarea, modificarea și distrugerea datelor de către autoritățile competente sau instituțiile competente ale Statului contractant care le recepționează va fi supusă legislației cu privire la protecția datelor a acestui Stat contractant.
 3. Dacă alineatele 1 și 2 nu prevăd altfel, cooperarea între autoritățile și instituțiile competente ale Statelor contractante de asemenea va fi supusă regulilor în vigoare în concordanță cu dreptul internațional și datele personale vor fi comunicate în mod adecvat, pertinent și în limitele necesare pentru scopul respectiv.

Articolul 25

Scutiri sau reduceri de taxe și scutirea de legalizare

1. Orice scutire sau reducere de taxe de timbru, notariale sau de înregistrare, prevăzute de legislația unui Stat contractant, pentru certificatele sau documentele care urmează a fi prezentate în aplicarea legislației acestui Stat contractant, se aplică certificatelor sau documentelor similare care urmează a fi prezentate în aplicarea legislației celuilalt Stat contractant sau în scopul aplicării prezentului Acord.
2. Toate documentele și certificatele care urmează a fi prezentate în aplicarea prezentului Acord sunt scutite de legalizare de către autoritățile diplomatice sau consulare ale Statelor contractante.

Articolul 26

Introducerea unei cereri, declarații sau interpelări

1. Orice cerere, declarație sau interpelare care conform legislației unui Stat contractant trebuie introdusă într-un termen stabilit, la o autoritate, instituție sau instanță judecătorească a acestui Stat contractant este admisă dacă este introdusă în același termen, la o autoritate, instituție sau instanță judecătorească corespunzătoare a celuilalt Stat contractant.
2. În cazurile menționate în alineatul 1, autoritatea, instituția sau instanța judecătorească care primește cererea, declarația sau interpelarea o va expedia fără întârziere autorității, instituției competente sau instanței judecătorești a primului Stat contractant.

Articolul 27

Transferul sumelor datorate în aplicarea prezentului Acord

1. Instituțiile unui Stat contractant, responsabile pentru plata prestațiilor în bani în conformitate cu prezentul Acord nemijlocit beneficiarilor pe

teritoriul celuilalt Stat contractant, vor achita datoriile sale în moneda legală a primului Stat contractant.

2. Sumele datorate instituțiilor situate pe teritoriul unui Stat contractant vor fi achitate în moneda legală a primului Stat contractant.

Articolul 28

Drepturile instituțiilor responsabile de prestații față de părțile terțe responsabile

În cazul în care o persoană beneficiază de prestații conform legislației unui Stat contractant în cazul prejudiciului survenit în rezultatul unor evenimente ce au avut loc pe teritoriul celuilalt Stat contractant, toate drepturile instituției responsabile de acordarea beneficiilor față de partea terță responsabilă de acordarea compensației pentru prejudiciu se vor supune următoarelor reguli:

- a) În cazul în care instituția responsabilă pentru acordarea prestațiilor, conform legislației pe care o aplică, subrogă beneficiarul în exercitarea drepturilor sale contra terțului, această subrogare va fi recunoscută de către Statele contractante;
- b) În cazul în care instituția responsabilă pentru acordarea prestațiilor are un drept direct față de terț, Statele contractante vor recunoaște acest drept.

Articolul 29

Recuperarea plăților în avans

1. În cazul în care instituția unui Stat contractant a efectuat o plată în avans a prestației către un beneficiar, această instituție poate să ceară, dacă este necesar, instituției competente a celuilalt Stat contractant să rețină suma plătită în plus din prestațiile datorate beneficiarului respectiv.
2. Această din urmă instituție va reține suma, în condițiile și în limitele stabilite de legislația pe care o aplică, și va transfera suma astfel reținută instituției creditoare.

Articolul 30

Recuperarea plăților excedentare

1. În cazul în care, în aplicarea Părții III, Capitolul II, instituția competentă a unui Stat contractant a plătit unui beneficiar o sumă în exces decât cea cuvenită, această instituție poate, în condițiile și în limitele prevăzute de legislația pe care o aplică, să ceară instituției celuilalt Stat contractant să

rețină suma plătită în exces din plățile datorate beneficiarului de către instituție.

2. Această din urmă instituție va reține suma, în condițiile și în limitele prevăzute de legislația pe care o aplică, ca și cum plata excedentară a fost efectuată de aceasta, și va transfera suma astfel reținută instituției creditoare.

Articolul 31

Colectarea contribuțiilor și plăților excedentare

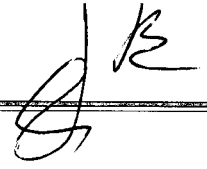
1. Colectarea contribuțiilor datorate unei instituții a unui Stat contractant și sumele plătite în exces, în cazul în care prevederile Articolului 30 nu se aplică, va fi efectuată pe teritoriul celui alt Stat contractant în conformitate cu procedurile și garanțiile de creditare și privilegiile aplicabile la colectarea contribuțiilor datorate instituției corespunzătoare a celui din urmă Stat contractant și a sumelor plătite în exces de către o instituție a aceluiași Stat contractant.
2. Procedurile de implementare a prezentului Acord pot fi stabilite în aranjamentul administrativ.

Articolul 32

Implementarea în timp

Prezentul Acord nu oferă nici un drept la prestație pentru o perioadă anterioară intrării sale în vigoare, cu excepția următoarelor cazuri:

- a) O perioadă de asigurare realizată conform legislației unui Stat contractant înainte de intrarea în vigoare a prezentului Acord, va fi luată în considerare în vederea determinării dreptului la prestații în conformitate cu dispozițiile prezentului Acord;
- b) Dacă prezentul Articol nu prevede altfel, o prestație este datorată conform prezentului Acord chiar dacă se referă la un caz care a avut loc înainte de data intrării sale în vigoare;
- c) Orice prestație care nu a fost acordată sau care a fost suspendată din motive de naționalitate sau domiciliu al persoanei interesate, la solicitare, va fi acordată sau preluată începând cu data intrării în vigoare a prezentului Acord;
- d) Prevederile legislației Statelor contractante cu privire la pierderea și limitarea drepturilor nu pot fi invocate contra persoanei interesate, referitor la drepturile care derivă din aplicarea literei c), dacă cererea este introdusă în decurs de doi ani de la data intrării în vigoare a prezentului Acord;

-
- e) Dacă cererea menționată la litera d) este introdusă după expirarea acestei perioade, dreptul la prestații, care nu a fost pierdut sau limitat în timp, va fi dobândit de la data introducerii cererii, cu excepția cazului când se aplică prevederile mai favorabile a legislației aplicabile de cele două State contractante.

PARTEA a V-a

Dispoziții finale

Articolul 33

Soluționarea diferendelor

1. Eventualele diferende care pot să apară în ceea ce privește interpretarea sau aplicarea prezentului Acord vor fi soluționate prin negocieri pe cale diplomatică.
2. În cazul în care diferendele nu pot fi soluționate conform alineatului (1) în decurs de șase luni, acestea vor fi transmise tribunalului arbitral, a cărui componență și reguli de procedură vor fi aprobate de către Statele contractante prin acord mutual.
3. Decizia tribunalului arbitral este obligatorie și definitivă.

Articolul 34

Intrarea în vigoare

Prezentul Acord va intra în vigoare în prima zi a celei de-a doua luni după data primirii ultimei notificări scrise, pe cale diplomatică, care informează despre finisarea procedurilor legale interne, necesare în acest scop, în Statele contractante.

Articolul 35

Durata și denunțarea

1. Prezentul Acord va rămâne în vigoare pe o perioadă de un an și va fi în mod tacit reînnoit în fiecare an pentru perioade egale.
2. Oricare Stat contractant poate denunța prezentul Acord, pe cale diplomatică, printr-o notificare scrisă privind denunțarea, cu cel puțin șase luni înainte de terminarea anului calendaristic respectiv. În acest caz, Acordul își încetează valabilitatea la expirarea anului calendaristic respectiv.
3. În cazul denunțării prezentului Acord, drepturile dobândite și cele în curs de dobândire sunt menținute potrivit dispozițiilor sale.

Articolul 36

Înregistrarea

Statul contractant pe teritoriul căruia este semnat prezentul Acord va prezenta pentru înregistrare la Secretariatul Națiunilor Unite, conform Articolului 102 al Cartei Națiunilor Unite și totodată va notifica celălalt Stat contractant despre încheierea acestei proceduri și îl va informa despre numărul de înregistrare.

DREPT CONFIRMARE A CELOR EXPUSE, subsemnații, avînd deplinele puteri, au semnat prezentul Acord.

ÎNTOCMIT în două exemplare la Lisboa, la 11 FEBRUARIE 2009, în limbile moldovenească, portugheză și engleză, toate textele fiind egal autentice. În cazul apariției unor divergențe la interpretare, textul în limba engleză va prevala.

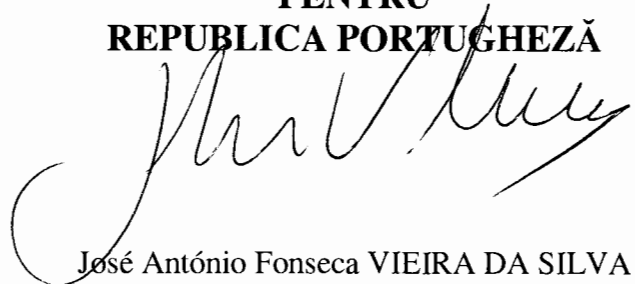
**PENTRU
REPUBLICA MOLDOVA**

Galina BALMOȘ

Ministrul Protecției Sociale,
Familiei și Copilului

**PENTRU
REPUBLICA PORTUGHEZĂ**

José António Fonseca VIEIRA DA SILVA

Ministrul Muncii și
Solidarității Sociale